

UN INVENTARI DE LA CASA FINA DE PALAFRUGELL (1708)

ENRIC PRAT - PEP VILA

Com a primer volum d'una nova col·lecció dedicada a la història de Palafrugell que edita l'Arxiu Municipal d'aquesta vila, tenim en curs de publicació les *Memòries i dietaris de la família Fina*. D'entre el material examinat (procedent de la donació feta pels membres actuals de la família a l'esmentat Arxiu) i finalment no inclòs en aquella edició,⁽¹⁾ donem a conèixer un parell de documents interessants per la informació que, indirectament, a través de la descripció de les possessions familiars i el parament domèstic o de les condicions imposades en un arrendament, ens donen sobre la vida quotidiana d'una família de pagesos benestants en el segle XVIII, ja convertits en hisendats durant el segle XIX. Remetem el lector interessat al pròleg que acompanya l'edició citada, on documentem el llinatge del qual provenen aquests textos.

El primer és l'*Inventari pres per Ramon Fina y Plana, pagès de Palafrugell dels béns que foren de Pere Pau Fina y Plana, quondam pagès, son pare (del 18 d'agost del 1708)*. Entre els béns familiars que s'hi esmenten hi ha: a) La casa de Pere Pau Fina, situada al veïnat de la Font, de la parròquia de Sant Martí del Castell de Palafrugell —consta d'una entrada (en la qual s'inventarien diverses eines), un estudi (amb cinquanta llibres —quantitat considerable, però lamentablement no se'ns diu quins eren— i dues caixes de documents familiars, molts dels quals deuen ha-

(1) El manuscrit més important és el *Llibre de chanelars dels actes y altres cosas en lo qual se continuaran fets y fetas per a mi, Remon Fina y Plana, pagès, senyor útil y propietari del mas Fina y Plana de Palafrugell. Comensant des del dia 20 de juliol 1705, que comensí administrar com a hereu lo dit heretat y hereus, succehint a dits béns per mort de Pere Pau Fina y Plana. Gose de glòria mon pare, lo qual morí dit die y any*, que reflecteix la trajectòria econòmica de la família des del segle XVIII i que tampoc no vam transcriure, pel seu caràcter exclusivament comptable.

ver arribat fins a nosaltres), l'estable, el celler, la sala, tres cambres amb el seu parament i joies, la cuina, el graner, dues cambres del pis de dalt i un reboster—; b) el mas Vilar; c) una *botiga* situada en el port de Calella; d) el mas Fina, situat a Ermadàs; e) el mas Plana del Coll, situat en el veïnat de Canyelles; f) una casa mig derruïda al carrer Major de Palamós; g) diverses terres de cultiu. Com veiem, i encara que els objectes inventariats de la casa del difunt són qualificats gairebé invariablement d'«usats», hi ha una relació de propietats considerable.

L'altre text que editem és un contracte d'arrendament, de la segona meitat del segle XIX, on hi ha fixades les condicions sota les quals Josep Fina i el seu fill Joaquim arrenden per quatre anys una extensió de set vessanes i mitja, anomenada Llinàs, a Joan Bonany i a Salvi Genové.

En la nostra edició els hem puntuat i accentuat d'acord amb els usos actuals i hem indicat en cursiva el resultat de desenvolupar les abreviacions i alguns mots i lletres afegits ocasionalment per facilitar la comprensió del text.

INVENTARI DE BÉNS (18 D'AGOST 1708)

Die 18 augusti 1708. Inventari pres per Ramon Fina y Plana, pagès de Palafrugell, dels dits béns que foren de Pere Pau Fina y Plana quondam⁽²⁾ pagès, son pare

E de jure deliberandi, medioque dicto beneficio restitutionis in integrum inventarium de universalis hereditate, et bonis dicti quondam patris sui confecit, confitens pro ut confessus fuit se in universalis hereditate dicti quondam patris sui defuncti invenisse bona infrascripta et sequentia.

Primo en la entrada de la casa de la habitació de dit quondam Pere Pau Fina, la qual és situada en lo ve nat de la Font, parròchia de Sant Martí del present Castell de Palafrugell, se ha trobat lo següent:

- Primo uns bigots de ferro ab son mànech de fusta, usats.
- E un tràmach de ferro ab son mànech de fusta, també usat.
- E un resclonet de fusta ab sas puas de ferro, molt dolent.
- E una destral de ferro ab son mànech de fusta, també dolenta.
- E uns arganells⁽³⁾ mot usats.
- E un banch de fusta usat que serveix per posar los rahïms a la tina.

En lo aposento dit lo estudi de dita casa se ha trobat lo següent:

- Primo, un banch de espatllera de fusta, molt usat.
- E dotze posts de pi gras sens obrar.⁽⁴⁾
- E una post de alsina també sens obrar.
- E una taula de fusta per escrúrer.
- E un candalero de llautó.
- E una cadira de espart usada.
- E uns armaris dins los quals hi ha sinquanta llibres entre grans y xichs, de diferents authors y lligiendas,⁽⁵⁾ molt usats y molts de ells sens cobertas.

(2) 'En altre temps' (llatí, usat per referir-se a algú que és difunt).

(3) *Arguenells* 'cistells que es posen a cada banda dels animals de càrrega'.

(4) 'Sense allisar'.

(5) 'Títols' (en el sentit de 'descripció del contingut').

E una gerra de terra buyda per posar oli, de teneó⁽⁶⁾ de sinch o sis bótas poch més o menos, usada.

E una sorrera⁽⁷⁾ de bronso usada.

E dos caxas molt vellas, las quals són casi plenas de diferents actes fahents per la casa de dit Fina y Plana.

E unas premsas de fusta que serveixen per los apotecaris per premsar ametllas y altrás cosas.

E un carretellet de teneó de una bóta, lo qual serveix per posar vi blanch, molt usat.

E unas forquetas de ferro per lo foch, sens puntas.

En la [sic] estable de dita casa se ha trobat lo següent:

Primo, un rosí de pèl castany de edat de catorze anys poch més o menos.

E una albarda ab sas galotxas⁽⁸⁾ de fusta y singla,⁽⁹⁾ tot usat.

E una brida per dit rosí, usada.

E sinch estreps de ferro, los tres molt dolents y los dos molt usats.

E un morralet per donar grana a dit rosí, també usat.

En lo seller de dita casa se ha trobat lo següent:

Primo, una bóta gran de tencó de catorse o quinse bótas poch més o menos, usada, dins la qual lo dia de la mort del dit quondam Pere Pau Fina hi havia de tres o quatre càrregas de vi claret.

E altre bóta buyda de teneó de deu bótas poch més o menos, també usada.

E altre bóta buyda, també usada, de teneó de deu bótas de vi poch més o menos.

E un carretell també usat de teneó de set bótas de vi poch més o menos, buyt.

E altre carretell axí bé usat de teneó de sis bótas de vi poch més o menos, buyt.

E altre carretell, també buyt y usat, de teneó de quatre bótas poch més o menos.

E dos carretells dolents, també buyts, de teneó de una càrrega quiscú de ells.

E un carretell usat, buyt, de teneó de una bóta de vi poch més o menos.

E una bóta també usada, buyda, de teneó de onse bótas poch més o menos, la qual tinch dexada a Bartomeu Serra, ferrer del present Castell.

E un tinart de fusta, usat.

E set samals de fusta, usadas.

E dos rellas de ferro per llaurar, usadas.

E una fanga de ferro ab son mànech de fusta, també usada.

E dos anells grans de ferro, usats.

E uns ferros de tenir y unas mordasas, que serveix per ensercolar las bótas.

E un ratxat de ferro, usat, que era de una finestra de la casa de Palamós.

E un ambut de fusta, dolent.

E una faus⁽¹⁰⁾ per segar blat, dolenta.

E una forca de fusta, usada.

E dos palas de tall, la una molt dolenta y la altre usada.

En la sala de dita casa, lo dia de la mort de dit quondam Pere Pau Fina y Plana, son pare, existia y de present existeix y se ha trobat lo següent:

Primo, tres cadiras de espart, molt usadas, e dos taulas de fusta, molt usadas.

E quatre banchs de espatllera, molt usats.

E un respall dolent.

E una cadira de repòs, lo cuyro de ella tot esquinsat.

(6) 'De capacitat'.

(7) 'Vas que conté sorra per a assecar la tinta'.

(8) 'Estreps'.

(9) *Cingla* 'Faixa, corretja o corda que assegura l'albarda sota el ventre de l'animal'.

(10) 'Falç'.

E una troneta, molt dolenta, per sèurer las criaturas.
 E dos candaleros de llautó, usats.
 E vuyt plats de estany grans, molt dolents.
 E quatre plats de estany xichs, també dolents.
 E una panera de vims, molt dolenta, per posar las estovallas de la taula.

En la cambra que trau finestra al carrer lo dia de la mort de dit quondam Pere Pau Fina y Plana, son pare, existia y de present existeix y se ha trobat lo següent:

[a)] Primo, una caixa de fusta xicha, usada, ab son pany y clau, dins la qual se ha trobat lo següent:

Primo vint-i-sinch lliuras *de moneda de Barcelona*.
 E un cabasset ple de diferents actes y papers que fan per la dita casa.
 E un trabuquet dolent.
 E una gavinetera ab un gavinet ab son mànech de os dolent.
 E vuyt colleras de plata, usadas.
 E una sotacopa molt xicha de plata.
 E unas forquillas de plata, usadas.
 E una collera molt xicha de plata, molt usada.
 E altre collera de plata, usada, ab son mànech de coral, trancat.
 E una corneta de plata ab tres cascavells, molt usada.
 E uns agnos⁽¹¹⁾ xichs de plata sens guarnició, molt usats.
 E una pedra de Santa Lúcia guarnida de plata, molt usada.
 E diferents troços de colleras, cascavells y altres cosas de plata.
 E dos escudellas de plata, usadas.
 E una bolsa de fil de plata y or brodada, ab sos cordons de seda, usada.
 E uns agnos ab sa cadenilla de plata, usats.
 E una campaneta, també ab sa cadanilla de plata, usada.
 E un bascarsí⁽¹²⁾ ab una cadaneta de plata, usat.
 E uns rosaris de coral encadenats de fil de plata.
 E un estotxet⁽¹³⁾ dins del qual hi havia un escuradents y orelles⁽¹⁴⁾ de plata.

[b)] E una capseta de fusta pintada de vermell, dins la qual se ha trobat lo següent:

Primo, un bascarsí de coral ab la guarnició de plata.
 E una creueta de plata ab ànima de fusta, usada.
 E una pessa de or: és joya guarnida de perlas, en la qual n'í fàlta moltas.
 E una gargantilla⁽¹⁵⁾ de or ab diferents perlas.
 E dos arrecadas de or ab sos penjants de perlas y també al mitg.
 E uns agnets⁽¹⁶⁾ xichs de plata sobredorada ab una soguilla⁽¹⁷⁾ de or, y un llahonet⁽¹⁸⁾ de or ab dos pedras al costat y dos creus de or, la una gran, guarnida ab pedras blanques,⁽¹⁹⁾ y la altre xicha,⁽²⁰⁾ guarnida ab pedras verdas.

(11) *Agnus-Dei* o *Agnus* 'reliquiari que duia gravada la imatge de l'anyell, representant Jesucrist'.

(12) 'Peça de goma, d'os, de metall o d'altra matèria, que posaven penjada amb una cadeneta al coll dels infants perquè la rosegassin i els facilitàs la dentició' (*DCVB*).

(13) Diminutiu d'*estoig*.

(14) *Escuraorelles* 'instrument semblant a una cullereta molt petita, que serveix per a netejar les orelles, traient-ne el cerumen' (*DCVB*).

(15) 'Collaret'.

(16) Diminutiu d'*Agnus*.

(17) 'Cadeneta d'or o de plata que es duia com a collaret'.

(18) Enteneu *lleonet*.

(19) Llegiu *blanques*.

(20) Llegiu *xica*.

E una cadena de or.

E un anell de or guarnit de perlas ab una corona y una pedra blanca al mitg.

E altre anell de or guarnit de pedras blanques.

E altre anell de or guarnit ab pedras de color de orora.⁽²¹⁾

E altre anell de or ab una pedra nomenada turquesa.

E altre anell de or ab una pedra vermella.

E altre anell de or ab pedras violadas.

E una llomanera⁽²²⁾ de llautó usada.

E un orinal de vidra ab sa capsula, usada.

E un espadí ab sa guarnició, usat, de llautó.

E una taula de fusta dolenta.

E un sanchristo, lo qual té los braços romputs.

E un breviari molt usat.

E dos diürnos⁽²³⁾ dolents.

E una cadira dolenta.

E tres quadrets de paper, molt usats.

E dos guarnicions de quadros molt xichs sobredorats.

E un rel liquari gran ab sinch pastas de agnos,⁽²⁴⁾ brodat de fil de or y plata, de seda, lo qual és dins de una guarnició de fusta.

E una màrfega de borras, usada.

E un matalàs de llana, usat.

E dos escopetas, usadas.

E una carrabina, usada.

E dos pistolas, usadas, ab son xarpó dolent.

E un sobrececl de llit ab sa capsalera a la vellura, guarnit de ret.

[c] E una caixa de albre blanch sens clau, vella, dins la qual se ha trobat lo següent:

Primo, quatre llansols de cànem, dolents.

E quatre llansols de bri de lli guarnits de randa, usats.

E un llansol de tela, usat.

E un llansol de lli y cotó guarnit de randa.

E onsc llansols de borras molt dolents.

E dos vànovas de borras, borronadas, la una dolenta y la altre usada.

En la cambra dita del mitg, lo dia de la mort de dit quondam son pare, existia y de present existeix y se ha trobat lo següent:

Primo, un llit de pilars ab son sobrececl de cànem guarnit ab serrell, usat.

E una capsalera de tela.

E una màrfega de borras, usada.

E un matalàs de borras, usat.

E una caixa ab caxons ab son pany y clau, usada, dins la qual se ha trobat lo següent:

Primo, vuyt coxineras de tela brodadas de seda de diferents colors, usadas.

E sinch galterets⁽²⁵⁾ de tela, usats.

E dos coxineras de tela dolentas, brodadas de fil rovellat.

E un sobrececl de llit de cànem, usat, ab las cortinas y capsaleras de tela, usadas.

E un bogi⁽²⁶⁾ de tela guarnit de punta de randa, molt usat.

(21) Per *aurora*.

(22) Enteneu *llumenera*.

(23) *Diürnal* 'llibre que conté les hores menors de l'ofici romà, des de laudes fins a les completes'.

(24) 'Cera verge amb la figura d'un anyell, beneïda pel papa'.

(25) *Galteret* 'coixí petit que es posa daumunt d'un altre per a major comoditat'.

(26) *Vogi* 'cortineta que es penja a la campana o boca de la xemeneia per adornar-la'.

- E dos vànovas de cotó, la una usada y la altra molt dolenta.
 E un bogi de llit⁽²⁷⁾ de tela usat, ab un serrellet de seda vermella y fil blanch.
 E unas estovallas [*sic*] de cànam molt llargas, usadas, brodadas en poch de fil blau.
 E una bassina de llautó, usada.
 E una bassina de llautó xicha, usada.
 E dos estovallas de ginesta, usadas.
 E tres estovallas grans de cotó y fil, usadas.
 E tres tovallas⁽²⁸⁾ de cotó y fil, dolents.
 E setse tovallons de borras, usats.
 E tres axugamans de borras, molt dolents.
 E quatra tovallolas de tela, dolentas.
- E altre caxa ab son pany y claus, usada, dins la qual se ha trobat lo següent:
 Primo, un xipó⁽²⁹⁾ de boqucals,⁽³⁰⁾ usat, ab una botonada de plata, usat.
 E un xiponet⁽³¹⁾ de criatura ab tafetà blau, molt dolent.
 E una buelta de tafetà blau guarnida de punta de seda negra.
 E dos mantos de escumilla⁽³²⁾ vells, usats.
 E un gipó de tafetà⁽³³⁾ negra guarnit, las mànegas de puntal de seda negra, usat.
 E unas faldillas de tafetà negra, usadas.
 E un gipó y faldillas de taleton⁽³⁴⁾ de color de aurora, usat.
 E un gipó de borata⁽³⁵⁾ de dona, usat, de color de pèl de rata.
 E unas faldillas de borata, usadas, del dit color de pèl de rata.
 E unas faldillas de bocheals⁽³⁶⁾ de color encarnat, guarnidas de puntas de seda negra, també usadas.
 E altres faldillas de ximallot⁽³⁷⁾ de aygua, molt usadas, vermelles, a la vellura.
 E altres faldillas de taleton de color de oliva, molt dolentas.
 E altres faldillas de boqucals de color blau y vert, molt usadas.
 E unas mànegas de estamenya groga, molt dolentas.
 E unas faldillas de beyeta vermella molt usadas, guarnidas ab una punteta de seda negra.
 E altres faldillas de escot negra, usadas, en las quals falta una talla.
 E una caputxa de vellut guarnida ab galó bort.
 E una caputxa també de vellut guarnida també ab galó bort.
 E una caputxa de tafetà molt dolenta.
 E un seranero⁽³⁸⁾ de escumilla guarnit de punta de seda negra, usat.
 E altre seranero, dolent, de escumilla també guarnit de punta.
 E un bano de satí, dolent.
 E un batejador de criatura de tafetà vermell guarnit de punta de color de orora, usat.
 E altre bano de paper, dolent.

(27) 'Cortineta que penja al voltant del cobricel d'un llit'.

(28) Primer havia escrit *estovallas*, després va ratllar l'*es*.

(29) Per *gipó*.

(30) Probablement, 'de pell de boc'.

(31) Diminutiu de *gipó*.

(32) *Escumilla* 'roba de seda crespada i molt prima'.

(33) Enteneu *tafetà*.

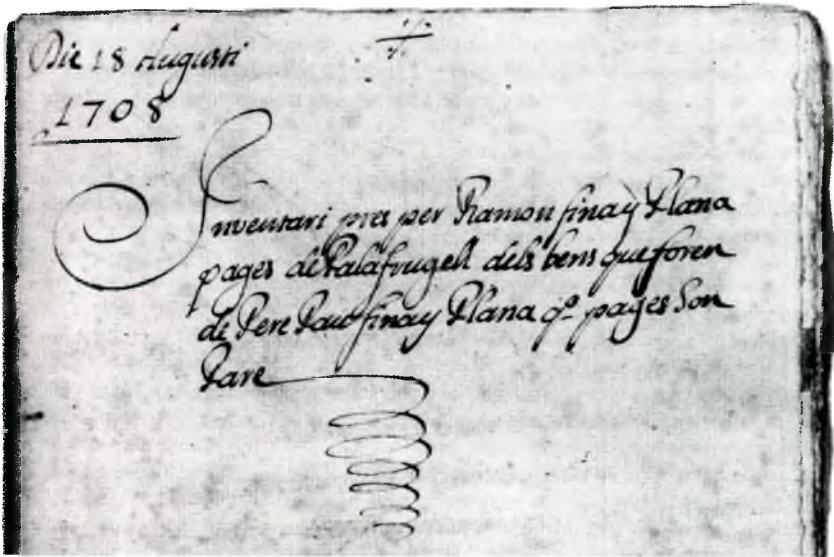
(34) 'Teixit de seda semblant al tafetà' (castellà *teletón*).

(35) *Burata* 'roba de llana basta'.

(36) Llegiu *boqueals*.

(37) O *camelot* 'teixit de llana mesclada amb pèl de camell o cabra'.

(38) *Serener* (o *serenero*) 'mantell curt amb què les dones es cobrien el cap per guardar-se de la serena'.

Full manuscrit de l'inventari de la família Fina de Palafrugell.

- E una mantallina de risso sens folra, usada.
- E dos giramantellinas de tela, també usades, la una guarnida de puntas blancas y la altre guarnida de serrell del temps, vell.
- E una pasta de agnos guarnida del temps vell.
- E un anyell pasqual de cotó.
- E onse ovellas de cotó dins de una capsa pintada.
- E dos floreras per a adornar un altar.
- E onse flors de monja.
- E un cordó de Sant Francesch de seda, encarnat, guarnit de canyetillo.⁽³⁹⁾
- E set quadrets guarnits de llauna molt dolents, las quals cosas són dins una capsa de fusta, molt usada.
- E unas comandas de fusta.
- E tres o quatre pastas de agnos sens guarnir.
- E una pasta de agnos xica guarnida de canyetillo.
- E una capsa de bayeta, usada.
- E una capsa de setse de sant Llorens, molt dolenta.
- E un justillo⁽⁴⁰⁾ de home de setse de Sant Llorens, molt dolent.
- E altre justillo de sarge⁽⁴¹⁾ de color musco, usat.
- E dos jupas de tela, usades.
- E dos calsas de camussas, usades.
- E un sombrero, molt dolent.
- E dos parells de mitjas de estam, las unas de color de canyella y las altres negras, dolentas.
- E dos parells de mitjas de fil de cànem, usades.

(39) 'Fil d'or o plata arissat que es fa servir per brodar' (cast. *cañutillo*).

(40) 'Peça de roba interior sense mànigues que cenyeix el cos per sobre de la cintura' (cast.).

(41) Enteneu *sarja*.

E un parell de sabates de vadallet,⁽⁴²⁾ usadas.

E sis camisas de home, las dos de tela y las quatre de cànem, molt usadas.

E altre caxa ab son pany y clau dins la qual se ha trobat lo següent:

Primo, sis coxins, los dos plens de pluma y los altres de llana, molt usats.

E dos galtarets plens de llana, també usats.

E quatre estovallas de cànem bonas.

E una camisa de dona de tela, lo coll y punys brodat de fil de or y plata, molt usada.

En la cambra que trau finestra al hort lo dia de la mort de dit quondam son pare, existia y de present existeix y se ha trobat lo següent:

Primo, un llit ab quatre banchs de pi, usats.

E una màrfega de borras, usada.

E uns naulers de ferro, usats.

E un brassol de fusta, dolent.

E una caxa dolenta sens pany ni clau.

E un sobracel, capsalera y cortinas de llit de sarja verda, molt dolent, la qual no pot servir.

E un llansol de borras de dos tallas, usat per posar lo pa a la taula.

E dos panestras⁽⁴³⁾ de canyas, dolents.

E una capsa de fusta dolenta dins la qual hi ha dos formas per solar⁽⁴⁴⁾ mitjas.

E un cofre gran de fusta ab son pany y clau, molt usat.

E sinch flassadas de llana blanca,⁽⁴⁵⁾ molt usadas.

E la cuyna de dita casa:

Primo, una pastera de tomba⁽⁴⁶⁾ ab sos arreus per a pastar, tot usat.

Dos payellas de aram ab sos mànechs de ferro, de pes, juntas, de dos lliuras, molt vellas.

E un payelló y una payella xicha de aram, tot molt usat.

E una cassa de aram de pes de dos lliuras, molt dolenta, ab son mànech de ferro.

E dos granxoneras de aram, usadas.

E dos ollas de ferro, usadas.

E una bassineta⁽⁴⁷⁾ de aram, usada.

E una bassinal de llautó per a rentar, molt usada.

E un cassonet xich de aram, usat.

E sis colleras de llautó, usadas.

E un morté de bronse ab sa mà també de bronse, trencada.

E un parol de aram usat de tencó de una samal de aygua.

E una olla de aram gran molt dolenta y foredada.

E una serra de ferro per lo foch, usada.

E unas forquetes per lo foch.

E dos palas de ferro per lo foch, dolentas.

E uns ferros de tres peus, usats.

E dos calemastras⁽⁴⁸⁾ de ferro, usats.

E dos cavalls de ferro per rustir, usats.

E una mitja lluna de ferro, usada.

E dos cobertoras de ferro, dolentas.

E tres llums, dolents.

(42) *Vedellet* 'pell de vedell'.

(43) *Panestra* 'paner, cove petit'.

(44) 'Sargir-ne el taló'.

(45) *Llegiu blanca*.

(46) *tomba* 'tapadora de perfil trapezoidal d'una caixa, pastera, etc.' (*DCVB*).

(47) 'Bací de barber'.

(48) 'Clemàstecs'.

E dos podedoras, usadas.
 E dos morters de terra ab sa mà de fusta.
 E un escalfador de aram, usat.
 E una pala de fusta per lo forn, dolenta.
 E vàrias llevas de ferro,⁽⁴⁹⁾ usadas.
 E una sort⁽⁵⁰⁾ de plats de terra, usats.
 E un saler y pabrera de plata sobredeurat al temps vell, molt usat.
 E dos gavinetes, dolents.
 E dos estovallas de borras, dolentas.
 E dos escalfetas⁽⁵¹⁾ de terra y tres ollas també de terra, tot usat.
 E sis capsas de garrafons entre grans y xicas, usadas.
 E un escorn⁽⁵²⁾ de fusta ab sa taula, usat.
 E un capagut de ferro, usat.

En lo graner de dita casa lo dia de la mort de dit quondam son pare, existia y de present existeix y se ha trobat lo següent:

Primo, un corta⁽⁵³⁾ de fusta per mesurar blat, usat.
 E una sanalla, usada.
 E sinch canats,⁽⁵⁴⁾ dolents.
 E sis corteras⁽⁵⁵⁾ de forment.
 E una pala de fusta, usada.
 E un escambell de fusta, usat.
 E dos ruscós⁽⁵⁶⁾ per posar cuynats.
 E dos garbelleras de jonchs.

En la cambra sobre la cuyna:

Primo, un llit de banchs, molt dolent.
 E una màrrega de borras, usada.
 E una pua de debanell⁽⁵⁷⁾ de ferro.
 E una caxa xica ab caxons sens pany ni clau, dolenta.
 E altre caxa sens cobertó.
 E un peu de debanell.
 E dos trossos de serra per serrar.
 E un day⁽⁵⁸⁾ de ferro, dolent.
 E un tros de orelló de ferro.

En altre cambra de dalt de tot, dit lo rebaster,⁽⁵⁹⁾ lo dia de la mort de dit quondam son pare, existia y de present existeix y se ha trobat lo següent:

Primo una salera per salar lo tossino, dolenta.
 E tres citrells de terra per tenir oli, usats.

(49) 'Ganxos per a aguantar per les anses les olles penjades als clemàstecs'.

(50) 'Mena'.

(51) 'Brasers portàtils'.

(52) 'Escon'.

(53) *Quartal* 'mesura de grans'.

(54) 'Nom de diversos recipients fets de canya que serveixen per a guardar-hi gra o per a pescar'.

(55) 'Quarteres'.

(56) *Rusc* 'recipient fet d'una pela de suro lligada amb un vim i amb un sòl de fusta'.

(57) 'Debanadora'.

(58) *Dall* 'nom de diferents eines que consten d'una fulla de ganivet corbada i un mànec més aviat llarg'.

(59) 'Rebost'.

E dos rejons⁽⁶⁰⁾ per salar olivas, usats.

E un rejó usat per per confitar pebras.

E una gerra per tenir oli de teneó de tres bótas, buyda, usada.

E altre gerra per tenir oli, buyda, de teneó de dos bótas, usada.

E altre gerra per tenir oli, plena, de teneó de una bóta y mitja.

E altre de teneó de una bóta buyda, usada.

E una brida de mula ab las cabassadas,⁽⁶¹⁾ usada.

E altre brida usada sens cabassadas.

E un mos de cavall, molt dolent.

E un alambí de aram per destil lar ayguas ab son cobertó de plom, molt usat.

E sis poŕsts de alsina, sense obrar.

E un boganter de borras, dolent.

E una romana de ferro gran, usada.

En altre cambra de dalt de tot:

Primo, un rodell de llata de espart per fer estoras.

E quatre caxas, molt dolentas, sens cobertó.

E un covanet⁽⁶²⁾ de canyas, usat.

E sis pilars de llit, dolents.

E dos cabassos plens de ferramenta vella.

E tota aquella heretat anomenada lo mas Vilar, situada en lo ve nat del Vilar, parròchia de Sant Martí del present Castell de Palafrugell, junt ab sa casa, porxo, pallisa, hera, quintans y generalment ab totes sas terras ab sas designacions y confrontacions. Dins la casa de dit mas se ha trobat lo següent y lo dia de l'òbit de dit quondam son pare, existia.

Primo, nou dotsenas de llata de pi per lo teulat.

E quatre dotsenas de llata de roura per lo teulat.

E dos dotsenas de cayrats entre suro, roure y alsina.

E sis dotzenas y mitja de posts entre suro, roura y alsina, novas, sens obrar.

E dos vacas, la una de pèl vermell y la altre de pèl roig, de edat de catorse anys poch més o menos.

E una vadella de temps de un any y mitg, molt xica.

E nou ovellas de ventra, las quatre jovas y las sinch molt vellas.

E tres borrechs.

E una cabra vella.

E sinch anyells.

E dos mil lés de teulas.

E un jou de bous junt ab dos ensinchs⁽⁶³⁾ per a llaurar y dos fustells de ferro, mitjà, tot usat.

E una agullada ab son restell⁽⁶⁴⁾ de ferro.

E una carreta bordera, molt dolenta, junt ab sa ferramenta usada.

E una escala de carretó molt usat.

En una botiga⁽⁶⁵⁾ situada en lo port de Calella, terme del present Castell, baix sas afrontacions compresa, dins la qual hi ha lo següent:

(60) 'Punxó'? (cast. *rejón*).

(61) Enteneu *cabeçades*.

(62) Enteneu *covanet* (diminutiu de *cove*).

(63) *Encinc* o *encí* 'cadascun dels dos collars de lledoner, en forma de U, que travessen els caps del jou i serveixen per a subjectar el cap dels bous junyits per llaurar'.

(64) *Rastell* 'paleta de ferro fixada a l'extrem de l'agullada'.

(65) *botiga*: 'A la costa de l'Empordà era tradicionalment una caseta o barraca de pescador, en una cala o vora la costa, on guarden xarxes i ormeigs o fins hi viuen' (*DeCat*).

E tota aquella casa molt dirruïda situada en la vila de Palamós y en lo carrer Major, baix sas afrontacions compresa.

E tota aquella pessa de terra cultiva⁽⁶⁹⁾ situada en lo terme de dita vila de Palamós anomenada lo camp de la Morrada, de tinensa de sinch vessanas de terra poch més o menos, també baix sas afrontacions compresa.

E tota aquella altre pessa de terra cultiva situada en lo pla de dita vila de Palamós anomenat lo camp del Pla, de tinensa de quatre vessanas de terra poch més o menos, axí bé baix sas afrontacions compresa.

E tota aquella altre pessa de terra cultiva de tinensa de dos vessanas de terra poch més o menos, situada en lo dit Pla de Palamós, anomenada lo camp del Pla, també baix las afrontacions compresa.

E tota aquella altre pessa de terra herema⁽⁷⁰⁾ o modegosa⁽⁷¹⁾ situada en lo comptat de la dita vila de Palamós, anomenada F., tinensa de sinch vessanas de terra poch més o menos, axí bé baix las afrontacions compresa.

E finalment tota aquella pessa de terra de vinya plantada situada en la parròquia de Vall-Ilobrega, comptat de la dita vila de Palamós, anomenada F., tinensa de quatre vessanas de terra poch més o menos, axí bé baix las afrontacions compresa.

CONTRACTE D'ARRENDAMENT (SEGONA MEITAT DEL SEGLE XIX)

Jusep Fina y Plana y Joaquim Fina y Muner de la vila de Palafrugell, per tems de quatre anys, los tres primers forsats y lo últim voluntari, que comensaran a córrer lo dia primer . . . en avant arremdem a Juan Bonary y Salvi Jenové del Vilà la mitad de aquella pesa de terra ab algunas tiras,⁽⁷²⁾ la cual està situada en lo territori anomenat Llinàs, de set vesanas y mitja poc més o menos, cual arrendament li fem baix los pactes següens:

Que dega lo arrendetari treballar la terra de dit camp bé y degudament com se requireix, y que me haja de donar ters de tot, exceptat alls, sebas, carbasas y palla; y també podrà fer mitja junta de farratge cada añ o bé una de dos en dos, y aportar-o tot a casa com sia en lo present bisbat.

Ytem, que dega lo últim añ donar-nos la mitat de la palla si ha femat la terra, y si no ha femat, tota.

Ytem, que tinga lo arrendetari la obligació de venir a bàtrer en la era del mas Bilà, o bé demanar-me llicència per anar a altre era, però sempre ha de ser ab aprobació mia.

Ytem, que tinga lo arrendetari de pagar-me ters cualsevol porció de terra que déxia sens sembrar, estimant-ho dos experts elegits un per part y estar ab lo que fàcian.

Item, que lo arrendetari dega tots los anys donar-me tres lliuras barcelonesas ab diner per agresos⁽⁷³⁾ en lo dia que fineix lo arrendament y aportar-las en ma casa com sia en lo present bisbat.

Item, que lo arrendetari lo últim any en avent segat no púguia fer cosa alguna en lo rostoll de dit camp, si únicament portar-se'n lo fruit de las tiras, parras y figueras.

Ytem, me reservo la escorcha del suro, com habem fet sempre, sens donar part a l'arrendetari.

Y finalment, que degam donar-nos un añ de temps per despido o cumiat, y no verificant-o còrria lo arrendament ab los mateixos pactes. Y axis prometem fer-li baler y tenir lo present arrendament, baix obligació de tots nostres béns presens y esdevenidors y esmena de dañs y gastos. Axís fem lo present per duplicat en Palafrugell.

(69) 'Terra de conreu'.

(70) 'Erma'.

(71) 'Que conté mòdegues'.

(72) *tira*: 'Rengla de ceps plantats'.

(73) *Agresos*, tributs que el conrador d'una possessió pagava al senyor, sobre els productes de la terra que conrava.